

ПОВІДОМЛЕННЯ

Наукові заходи Інституту бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у 2021 р.

Упродовж року Інститутом бібліотекознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) було організовано і проведено десять науково-комунікативних заходів, спрямованих як на обмін досвідом між фахівцями бібліотечної галузі, так і на підвищення кваліфікації бібліотекарів-практиків. Треба зазначити, що через пандемію та поширення коронавірусу цьогорічні заходи відбувалися в онлайн- та змішаних форматах.

23 червня у НБУВ відбулися заходи у рамках X Міжнародного фестивалю «Книжковий Арсенал». У зв'язку з карантинними обмеженнями, які були застосовані в країні задля запобігання розповсюдженню коронавірусної хвороби, організатори фестивалю запропонували учасникам створити власні платформи та майданчики Книжкового Арсеналу і приєднатися до них у режимі онлайн за допомогою сучасних цифрових технологій. Зустріч у НБУВ відбулася завдяки спільному проєкту Книжкового Арсеналу та Української бібліотечної асоціації. До учасників локації в онлайн-форматі на платформі Zoom приєдналися фахівці та користувачі НБУВ, колеги з інших бібліотек та культурних закладів. Авторами та творчими колективами було презентовано нові книжкові видання НБУВ та представлено книжкові та мистецькі виставки (детальніше з інформацією про подію можна ознайомитися на порталі НБУВ за посиланням: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5564>).

Жовтень 2021 р. традиційно був насиченим для НБУВ науковими подіями. Так, 5–7 жовтня працювала щорічна Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами – до управління знаннями», яка відбулася під егідою Інформаційно-бібліотечної ради Національної академії наук України, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Асоціації бібліотек України й Ради директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академії наук – членів Міжнародної асоціації академії наук. Безпосереднім організатором заходу став Інститут бібліотекознавства НБУВ. Формат участі у конференції мав змішану форму, багато науковців брали участь безпосередньо у стінах книгозбірні, інші приєдналися на цифровій платформі Zoom.

Робота форуму включала засідання секцій, семінарів та круглих столів, тематичні виставки. У рамках секції «Бібліотечно-інформаційний комплекс: управ-

ління в умовах трансформації наукових комунікацій», засідання якої було організовано і проведено Інститутом бібліотекознавства НБУВ, взяли участь учені і бібліотекарі-практики українських та зарубіжних бібліотек і наукових установ. Основна увага була приділена ключовій темі – управлінню бібліотечно-інформаційним комплексом в умовах трансформації наукових комунікацій та сучасним викликам, які успішно вирішують наукові бібліотеки у період активної цифровізації.

Почесний генеральний директор НБУВ, доктор філософських наук, професор, академік Національної академії наук України (НАН України), радник Президії НАН України, заслужений діяч науки і техніки України Олексій Семенович Онищенко у доповіді «Цифровізація – стратегічний шлях розвитку бібліотечної сфери» зазначив, що актуальне нині поняття цифровізації знаменує перехід людства до нового типу грамотності, культури, нових технологічних послуг. Доповідач спростував думку щодо кризи у бібліотечній сфері. Точніше мають місце кризові явища традиційної бібліотечної галузі, які викликані усталеними поглядами на книгозбірню. Саме цифровізація, на думку О. Онищенка, додала величезний позитивний і прогресивний поштовх, що сприяв збагаченню інформаційної, культурно-виховної, комунікаційної функції бібліотеки. Книгозбірні перетворюються у лабораторії комплексного опрацювання всіх видів інформації. Як стверджує автор, це є оптимістичною тенденцією, яка сприяє популяризації бібліотек зокрема та цифровізації загалом. Натомість важливого значення набуває цифрова компетентність бібліотекарів, які мають професійно відповідати сучасним викликам (детальніше про роботу секції можна ознайомитися на порталі НБУВ за посиланням: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5701>).

7 жовтня у рамках Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами – до управління знаннями» за ініціативи Інституту бібліотекознавства у змішаному форматі відбувся круглий стіл «Книга на перехрестях спілкування», присвячений комплексному обговоренню феномена книги та її перспектив в умовах всеосяжної цифровізації. Головною темою фахової розмови стало явище книги як пам'ятки матеріальної культури, мистецтва і духовної спадщини, суб'єкта спілкування у взаємозв'язку «читач – книга» як актуального каналу комунікації.

Учасники дискусії звернули увагу на відмінності у комунікаційному аспекті читання друкованих книжок від інших форм подачі інформації, що може чекати її у світі електронних технологій, також було наголошено на актуальності книжкового формату в науковій комунікації, розглянуто роль графічного компоненту в книжкових виданнях, акцентовано на цінності книжкових пам'яток і книг як духовного коду нації (докладніше про роботу круглого столу можна ознайомитися на порталі НБУВ за посиланням: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5722>).

У 2021 р. виповнилося 150 років від дня народження академіка Агатангела Юхимовича Кримського (1871–1942) – сходознавця, мовознавця і літературоз-

навця, письменника і перекладача, громадського діяча й організатора науки, одного зі засновників Української академії наук, її незмінного секретаря (1918–1928), директора Інституту української наукової мови (1921–1929), фундатора академічного сходознавства в Україні й української школи художнього перекладу зі східних мов.

У рамках заходів із відзначення ювілею видатного вченого, які були організовані Національною академією наук України, Інститутом сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України, Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського та Інститутом мовознавства імені О. О. Потебні НАН України, 19 жовтня відбулося секційне засідання «Архів і бібліотека А. Ю. Кримського: історіографічні дослідження».

Науково-комунікаційний захід об'єднав науковців і практиків у вшануванні пам'яті видатного вченого, висвітлення його наукового доробку та з'ясування масштабів цієї постаті у національній та світовій історії. Через пандемію та поширення коронавірусу формат участі у засіданні був змішаним, багато науковців брали участь очно, інші – на цифровій платформі Zoom (докладніше про роботу секційного засідання можна ознайомитися на порталі НБУВ за посиланням: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5730>).

21 грудня в онлайн-форматі на платформі Google Meet відбулися Сьомі бібліотекознавчі студії, присвячені пам'яті професора Михайла Семеновича Слободяника, – «Розвиток бібліотечно-інформаційного комплексу в контексті сучасних досліджень». Метою щорічних бібліотекознавчих студій є об'єднання зусиль науковців і практиків бібліотечної сфери щодо визначення пріоритетних напрямів розвитку бібліотечно-інформаційного комплексу в контексті сучасних досліджень, а також вшанування пам'яті та висвітлення наукового доробку доктора історичних наук, професора, члена Академії наук вищої освіти України, члена-кореспондента Міжнародної академії інформатизації М. С. Слободяника (1949–2015).

Співорганізаторами наукового заходу стали Інститут бібліотекознавства НБУВ, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв та Київський університет імені Бориса Грінченка (докладніше про роботу студій можна ознайомитися на порталі НБУВ за посиланням: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5785>).

У 2021 р. Інститутом бібліотекознавства НБУВ у рамках заходів із підвищення професійної компетенції бібліотекарів проведено п'ять науково-комунікативних заходів у форматах онлайн-зустрічей та змішаній формі. Слід зазначити, що сьогодні у центрі уваги фахівців галузі є орієнтація на цифровізацію, створення й представлення баз даних власної генерації, розкриття і популяризація фондів бібліотек за допомогою дистанційних сервісів.

2 березня відбувся тематичний семінар «Сучасні тенденції виставкової діяльності бібліотек наукових установ Національної академії наук України», на якому учасники ознайомилися з перспективами запровадження електронних сервісів у

бібліотеках мережі НАН України. Зокрема, фахівцями НБУВ було представлено дистанційні сервіси формування та представлення електронних інформаційних ресурсів і продуктів, які вже працюють на порталі НБУВ (докладніше про роботу тематичного семінару можна ознайомитися на порталі НБУВ за посиланням: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5461>).

Для бібліотекарів України 6 квітня провідною науковою співробітницею Інституту бібліотекознавства, докторкою історичних наук, старшою науковою співробітницею Н. В. Стрішенець організовано і проведено семінар «Сучасна предметна каталогізація в наукових бібліотеках: теоретичні і практичні аспекти». На заході було розглянуто важливі аспекти означеної тематики: предметні рубрики як невід'ємна складова каталожного запису; вимоги до авторитетних предметних даних – важлива частина нового стандарту каталогізації та обміну даними «Resource Description and Access» (RDA); особливості використання предметних рубрик в RDA. Учасникам також представили практику предметної каталогізації в Україні, познайомили зі списками предметних рубрик, які використовуються бібліотеками країни та які можна покласти в основу національного авторитетного файлу предметних рубрик.

22 квітня завідувачкою відділу науково-методичної роботи Інституту бібліотекознавства НБУВ, кандидаткою наук із соціальних комунікацій О. Л. Сокур для бібліотекарів мережі бібліотек НАН України у межах підвищення кваліфікації було проведено оглядову лекцію, мета якої – ознайомлення з безкоштовними навчальними курсами на вітчизняних освітніх платформах та огляд науково-комунікативних подій, які було заплановано провідними науковими бібліотеками України, іншими організаціями й установами на 2021 рік. Лекцію було проведено онлайн на платформі Zoom (детальніше з інформацією щодо проведеного заходу можна ознайомитися на порталі НБУВ за посиланням: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5512>).

Тематичний семінар «Електронна виставка – нові можливості у цифрову епоху», організований у змішаному форматі офлайнної та онлайнної зустрічі (на платформі Zoom), відбувся 16 червня. Учасникам було представлено технологію організації електронної виставки у науковій бібліотеці та наголошено на застосуванні нових підходів щодо реалізації традиційної функції бібліотек – надання якісних бібліотечних послуг користувачеві, розкриття і популяризація фондів та видань наукових установ НАН України (з докладнішою інформацією щодо проведеного семінару можна ознайомитися на порталі НБУВ за посиланням: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5554>).

14 грудня для працівників бібліотек наукових установ НАН України у форматі онлайнної зустрічі на платформі Zoom відбувся науково-методичний семінар «Взаємодія академічних бібліотек в умовах розвитку системи електронної комунікації: завдання та основні напрями діяльності». Учасники заходу ознайомилися зі специфікою функціонування соціальних медіа та перевагами їх застосування в інформаційно-бібліотечній діяльності бібліотек наукових установ

НАН України, перспективами впровадження можливостей соціальних медіа у роботу. Також бібліотекарів було поінформовано щодо діяльності бібліотек НАН України у 2020–2021 рр., представлено звітні форми за 2021 р. та нові показники, які запроваджено на 2022 р. (детальніше з інформацією щодо проведеного семінару можна ознайомитися на порталі НБУВ за посиланням: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5778>).

Отже, представлений перебіг (за хронологією) наукових заходів, які були організовані і проведені фахівцями ІБ Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у 2021 р., засвідчив, насамперед, розуміння дирекції НБУВ необхідності активної участі науковців у різного рівня зустрічах, завдяки яким наукові студії Інституту бібліотекознавства перетворюються на продуктивну і рушійну силу розвитку сучасного науково-інформаційного комплексу та стають складником стратегічної доктрини бібліотечної справи України. Далі, у цьому контексті науково-дослідна робота фахівців ІБ НБУВ набирає конкретні форми прояву у світі бібліотечної науки і практики, викристалізовує методологію пізнання, увиразнює перспективні концепції, виокремлює актуальні тренди та тенденції бібліотечної галузі як базового чинника формування консолідованого інформаційного простору. По-третє, залучення широкої аудиторії, активність та зацікавлене обговорення обраних тем, підбір цікавих спікерів характеризують, з одного боку, здатність висококваліфікованих науковців Інституту бібліотекознавства органічно адаптуватися до нових реалій, оперативно реагувати на вимоги часу, тобто значний кадровий потенціал, а з іншого, підтверджує високий рівень проведення наукових заходів у гібридному форматі.

Оксана Клименко,

завідувачка відділу наукових видань,
Інституту бібліотекознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
кандидатка історичних наук, доцентка

Олена Сокур,

завідувачка відділу науково-методичної роботи,
Інституту бібліотекознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,
кандидатка наук із соціальних комунікацій